

Забезпечення ефективної діяльності такої управлінської моделі дасть змогу не лише краще використовувати всі здобутки наукової думки та практики, яких немало, а й підняти на якісно новий рівень розвиток країни.

Література

1. Бубенко П.Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку: монографія / П.Т. Бубенко. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 295 с.
2. Гончаров Ю.В. Промислова політика України: проблеми і перспективи / Ю.В. Гончаров. – К. : Наукова думка, 1999. – 277 с.
3. Інноваційні механізми місцевого та регіонального розвитку. За матеріалами VIII Всеукраїнських муніципальних слухань. – К. : Атіка, 2003. – 325 с.
4. Нуреев Р.М. Институционализм: прошлое, настоящее, будущее / Р.М. Нуреев // Вопросы экономики. – 1999. – № 1. – С. 125–131.
5. Статистичний щорічник: Харківська область у 2007 році. – Х. : Голов. упр. статистики у Харківській області, 2008. – 561 с.
6. Статистичний щорічник: Харківська область у 2008 році. – Х. : Голов. упр. статистики у Харківській області, 2009. – 652 с.
7. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2015 року: монографія. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 352 с.

УДК 351.345

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ Й ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Штанська О.В.

аспірант Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України

Annotation

The article contains analysis of interaction between state government bodies and public organizations in the sphere of youth employment and proposals on improvement of the mechanism of their interaction by means of joint efforts with the Regional Employment Center, Kharkiv Regional Youth Organization 'Union of Young Entrepreneurs' and crediting bank.

Анотація

У статті проаналізовано взаємодію органів державної влади та громадських організацій. Запропоновано шляхи вдосконалення механізму їх співпраці на прикладі Харківського обласного центру зайнятості й Харківської обласної молодіжної організації "Союз молодих підприємців".

Ключові слова

Державна влада, громадська організація, зайнятість молоді.

I. Вступ

Перспективний розвиток національного ринку праці зумовлений стратегічними напрямками взаємодії органів державної влади, підприємств, установ та громадських організацій. Останнім часом значно посилюється роль суб'єктів громадянського суспільства в означеному процесі, що характеризує, як приклад, регіональну політику у сфері зайнятості молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що тема взаємодії влади та громадських організацій у різних її аспектах

цікавить науковців, зокрема Н. Діденко, О. Крутій, Н. Нижник, В. Нікітіна, В. Якимця.

Дослідники вивчають історичні передумови молодіжного руху, його періодизацію, окремо зупиняються на проблемах розвитку молодіжного середовища на сучасному етапі, розглядають прояви активності молоді як об'єктивний та суб'єктивний фактори молодіжної політики, визначають проблеми правового забезпечення в процесі утворення та діяльності молодіжних організацій (Є. Бородін, М. Головатий, В. Головенько, О. Корнієвський, Я. Ярош). Значний інтерес викликають праці, які розглядають проблеми співпраці молодіжних громадських організацій та інститутів виконавчої влади на регіональному рівні (М. Перепелиця). На жаль, недостатньо розглянуто питання взаємодії органів державної влади та громадських організацій у сфері зайнятості молоді.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження основних принципів взаємодії органів державної влади та громадських організацій на регіональному рівні в питанні працевлаштування молоді під час подолання наслідків світової економічної кризи.

Основними завданнями дослідження є:

- виявити проблемні питання розвитку ринку зайнятості молоді;
- визначити ступінь впливу нових механізмів взаємодії органів державної влади

та молодіжних громадських організацій з урахуванням необхідності усунення наслідків світової економічної кризи.

III. Результати

Зайнятість молоді, використання її творчого потенціалу є одним з пріоритетних завдань державної політики України. Вирішення проблем молодіжного працевлаштування є функцією багатьох державних, муніципальних установ та організацій, у тому числі молодіжних центрів праці тощо. Великого значення у вирішенні цих питань набувають організації громадянського суспільства.

Дамо тлумачення деяким поняттям, якими оперують науковці у вивченні питань громадянського суспільства.

У міжнародному проекті CIVICUS громадянське суспільство визначається як сфера діяльності інституцій, організацій та окремих індивідів, що знаходиться за рамками сім'ї, держави та ринку, в якій люди об'єднуються на добровільних засадах для поширення спільних інтересів [2]. Слід зазначити, що для України таке визначення громадянського суспільства є дещо нетиповим, оскільки в Україні в одних випадках до громадянського суспільства відносять не тільки організації громадянського суспільства, а й державні структури, бізнес і ЗМІ; в інших – тлумачення має політологічний відтінок та концентрується навколо поняття "громадянин".

Під організаціями громадянського суспільства, у свою чергу, розуміють ті організації, які не належать до державних, бізнесових структур та домогосподарств і в які люди об'єднуються на добровільних засадах.

Демократизація суспільних відносин створила умови для розвитку об'єднання громадян. Законодавством України це поняття трактується як добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод [1]. Варто зазначити, що дія Закону України "Про об'єднання громадян" не поширюється на релігійні, кооперативні організації та профспілки, хоча формально їх можна вважати об'єднаннями громадян.

Окремою дефініцією є визначення громадської організації. Під цим поняттям ми розуміємо об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів.

Тенденцією трансформаційних процесів в українському суспільстві є посилення ролі інститутів громадянського суспільства у відносинах держави й людини. Розвиток будь-якої системи органів державної влади нагадує закон ентропії, за яким вектор розвитку складних систем спрямовується до спрощення. Іншими словами, у випадку, якщо цій

силі спрощення, занепаду, деградації, примітивізму не буде протистояти інша сила – сила розвитку, мова буде йти не про прогрес взаємодії, а про регрес. Саме тому громадські організації можуть виконувати роль "сили розвитку".

Забезпечення гомеостазису між громадянським суспільством і державою є важливим фактором стабільного демократичного розвитку, а її порушення призводить до гіпертрофії владних структур, відчуженості й політичного безсилля народу. Варто згадати, що розпад СРСР почався зсередини, коли державно-партійні владні структури підпорядковували собі всі суспільні інституції, що були посередниками у відносинах особи з державною владою.

Громадянське суспільство в Україні й досі перебуває у стадії структуризації. Його розбудова – це єдиний шлях до іншої (альтернативної посттоталітарній) ментальності: більш оптимістичної стосовно сил окремої особи, її здатності впливати на хід подій, більш відповідальної щодо своєї громадської ролі та діяльності, вільної від патерналістських ілюзій щодо ролі й можливостей держави. Формально існує правове поле, необхідне для захисту прав особи та для її суспільної участі. Але цього замало, щоб громадянське суспільство заявило про себе як центр сили, з яким би мусили рахуватися владні структури, зокрема щодо врегулювання питань зайнятості молоді.

Мають потребу радикальні зрушення в системі цінностей, які можуть відбутися лише за умови одночасних змін у соціальній структурі суспільства та способі розподілу фінансових і трудових ресурсів.

Отже, громадянське суспільство є засобом самовираження індивідів, їх самоорганізації та самостійної реалізації ними власних інтересів. Значну частину суспільно важливих питань громадські спілки та об'єднання розв'язують самотужки або на рівні місцевого самоврядування. Вони спрощують механізми виконання державою її функцій, бо зменшують "тягар проблем", які їй доводиться розв'язувати, зокрема це стосується вирішення питань працевлаштування молоді.

У результаті дослідження наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячених питанням громадянського суспільства, зроблено спробу класифікувати громадські організації. Оскільки діяльність організацій є дуже багатогранною і вони вступають у найрізноманітніші суспільні зв'язки з іншими підструктурами суспільства, то критеріїв такої класифікації може бути багато. Найголовнішими серед них є: суб'єкт та об'єкт діяльності, сфера діяльності, вид і спрямованість діяльності, мета організації тощо.

Проте найістотношою характеристикою будь-якої організації є усе ж таки тип діяльно-

Держава та регіони

сті, що визначається її спрямуванням та змістом. На ньому й мала б ґрунтуватися загаль-

на типологія громадських організацій, складена, наприклад, за такою схемою (див. рис.).

Рис. Загальна типологія громадських організацій

Помітною тенденцією для розвитку українського суспільства є збільшення кількості громадських організацій. Водночас небезпідставними є цілком обґрунтовані сумніви щодо спроможності громадських об'єднань здійснювати суттєвий вплив на сучасну політику у сфері зайнятості молоді. Насправді, для української молоді, у якій відсутнє чітке розуміння елементарних громадських прав і свобод, діяльність недержавних організацій перетворюється на ілюзорну імітацію громадської діяльності, а співпраця з такими організаціями є лише однією з форм отримання фінансових доходів, зокрема під час проведення виборчих кампаній. Тому громадянські формування, які створюються для задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів громадян, у тому числі й у сфері зайнятості, не мають відчутної підтримки та авторитету серед молоді.

Тобто в ідеалі взаємодія молодіжних громадських організацій та органів влади відбувається на засадах протистояння у вирішенні питань у чітко окреслених сферах. Важливим аспектом цього протистояння є формування та відповідне спрямування громадської думки.

Водночас соціально-економічний розвиток держави і його потенціал потребують створення умов для розвитку єдиної регіональної політики зайнятості молоді з урахуванням необхідності соціального захисту й забезпечення соціального становлення молодих громадян, надання їм реальної можливості використовувати власний трудовий потенціал на благо розвитку України. Однією з проблем, що впливають на уповільнення соціально-економічного розвитку регіонів, є неадекватність діяльності відповідних державних закладів та установ щодо проведення професійної орієнтації молоді. Недостатньо якісна підготовка молоді до виходу на ринок праці викликає супутню проблему перекваліфікації й підвищення кваліфікації, вирішення якої в будь-якому

разі вимагає додаткових фінансових витрат. Водночас недостатньо висока соціальна адаптація молоді до ринкових умов призводить до соціальної проблеми рекрутування й зміни роботи та професії.

Для підвищення ефективності взаємодії органів влади з організаціями громадянського суспільства, розвитку партнерських відносин з ними доцільно активно використовувати такі форми взаємодії, як підтримка діяльності різних за спрямуванням громадських молодіжних організацій, зокрема, студентських та інших. Насамперед, це стосується питання висвітлення в засобах масової інформації результатів досліджень прогностичних показників змін та тенденцій переорієнтованості економіки, унаслідок яких відбуватиметься переорієнтація попиту на вітчизняному ринку праці протягом найближчих 5–7 років.

Вочевидь, усталена практика державного замовлення на підготовку спеціалістів у різних сферах народного господарства останніми роками не виправдовує себе. Зокрема, вона не враховує глобалізаційних та інформаційно-технологічних тенденцій, які супроводжують розвиток сучасного суспільства. На нашу думку, найпопулярніші сьогодні професії юристів, економістів, маркетологів уже через 2–3 роки стануть менш престижними, тому втратять свої лідируючі позиції на освітньому ринку й популярність у новому суспільстві. Ефективність співпраці органів державної влади з молодіжними громадськими організаціями в рамках реалізації державної молодіжної політики залежить від того, наскільки збігатимуться ці інтереси.

Сучасна мережа молодіжних громадських організацій відзначається великою кількістю різнопланових за напрямками діяльності й політичними уподобаннями громадських молодіжних організацій. Дані Міністерства юстиції України свідчать, що молодіжні громадські організації демонструють останнім часом чи не найбільше зростання кількості.

Станом на 20.03.2009 р. в Харківській області було зареєстровано 135 молодіжних громадських організацій за різними напрямками їх діяльності. Нас, перш за все, цікавлять громадські організації, діяльність яких спрямована на захист інтересів молодих громадян. Однією з таких організацій є Харківська обласна молодіжна організація "Союз молодих підприємців", яка за загальною типологією громадських організацій належить до захисних. Слід зазначити, що в органах статистики, податковій інспекції статистичних даних щодо кількості організацій і підприємств у сфері молодіжного підприємництва як окремо виділеної категорії немає. Проте багато молодих людей займається підприємницькою діяльністю у сферах торгівлі, транспортних послуг, будівництва тощо.

У результаті аналізу діяльності Харківської обласної молодіжної організації "Союз молодих підприємців" можна зробити висновок, що процес удосконалення співпраці органів влади й цієї організації полягає в запровадженні нових форм їх взаємодії з метою створення сприятливих умов для розвитку та підтримки малого й середнього бізнесу та самозайнятості молоді. Особливо це стосується підприємців-початківців, які мали офіційний статус безробітного та закінчили навчання з підприємницької діяльності за допомогою місцевих служб зайнятості.

Розвиток підприємницької діяльності загалом в Україні та в її регіонах, зокрема в Харківській області, відбувається повільними темпами. Основними причинами такого негативного стану є: недосконала фінансово-кредитна політика, яка до того ж потерпає від наслідків економічної кризи 2008 р., податковий тягар, корупція, засилля перевіряючих та контрольних державних органів, бюрократизм, низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції на споживчих ринках, неготовність молоді до ведення власної справи тощо.

Розвиток малого та середнього бізнесу стримує відсутність необхідних фінансових ресурсів. За результатами соціологічних опитувань 58% респондентів віком 14–35 вважають основною перешкодою започаткування власної підприємницької діяльності саме відсутність первинного капіталу та недоступність кредиту [2]. Це пояснюється тим, що більше ніж половина бюджетних асигнувань, які спрямовуються на розвиток малого бізнесу в Україні, витрачається не за призначенням. У країні відсутня ефективна система кредитування підприємців і проблема ця була посилена наслідками світової економічної кризи 2008 р.

На нашу думку, доцільно, незважаючи на несприятливу ситуацію в банківській сфері, запровадити механізм кредитування безробітних для відкриття власної справи із за-

стосуванням можливостей державних банків та інших фінансових установ.

Основні суб'єктами такого механізму можуть бути:

- безробітні віком 18–35 років, які на добровільних засадах вирішили об'єднатися в одне підприємство для спільної підприємницької діяльності;
- обласний центр зайнятості;
- Харківська обласна молодіжна організація "Союз молодих підприємців";
- державний банк-кредитор.

Об'єднуючою ідеєю для визначених елементів механізмів може бути створення умов для залучення молоді в активну підприємницьку діяльність. У кожному окремому регіоні існує своя специфіка розвитку бізнес-структур і обмежена кількість молоді, здатної впровадити інноваційний проект з урахуванням його економічного обґрунтування. Тому, враховуючи потенціал Харківської обласної молодіжної організації "Союз молодих підприємців", вона спільно з обласним центром зайнятості й відповідною структурою обласної державної адміністрації, до повноважень якої входять функції щодо сприяння розвитку економіки регіону, можуть організувати проведення регіонального молодіжного конкурсу бізнес-ідей, метою якого є залучення лідерів молодіжного середовища до підприємницької діяльності та підтримки підприємницьких ініціатив. Переможці конкурсу мають отримати переважне право на пільгове кредитування.

Сутність кредитування полягає в тому, що банк на основі власної програми підтримки та розвитку малого підприємництва серед молоді в регіоні надає молододу безробітному, який бажає займатися підприємницькою діяльністю, кредит на закупівлю необхідного обладнання. Завдатком виступає не майно безробітного, як в інших структурах, що надають кредити, а це саме обладнання.

Особа, яка виявляє бажання займатися підприємництвом, зобов'язується: дотримуватися всіх умов та правил, передбачених тристоронньою угодою; ефективно та відповідально використовувати надані можливості.

Обласний центр зайнятості бере на себе зобов'язання: звернутися з рекомендаційним листом до банку-кредитора щодо сприяння цьому безробітному в підприємницькій справі; проконтролювати підписання угоди безробітним та банком-кредитором щодо відповідності її чинному законодавству; сприяти укладанню спільної угоди безробітним, банком-кредитором та страховою компанією про підприємницький ризик та виконання обома сторонами всіх умов угоди.

Банк-кредитор, у свою чергу, зобов'язується: сприяти підтримці й розвитку підп-

Держава та регіони

риємницької діяльності безробітного шляхом надання кредиту на відкриття власної справи; підтримувати та розвивати партнерські відносини з обласним центром зайнятості й Харківською обласною молодіжною організацією “Союз молодих підприємців”.

Описаний механізм, напевно, має свої недоліки, але при взаємній зацікавленості та відповідальності його застосування може дати позитивні результати.

IV. Висновки

Розгляд сучасного стану у відносинах владних інституцій та суб'єктів громадянського суспільства в реалізації державної політики працевлаштування молоді дає змогу зробити деякі висновки. Виявляється, що посилення молодіжної ініціативності можливо за умови підвищення рівня освіти молодих громадян, наявності в них інформації щодо економічної ситуації у світі, країні та на ринку праці зокрема, удосконалення системи професійної орієнтації тощо. Лише за цієї умови посилиться взаємодія мо-

лоді й суспільства, активізується процес взаємодії організацій громадянського суспільства з органами державної влади, що, у свою чергу, призведе до перегляду концептуальних підходів щодо впровадження державної молодіжної політики, зокрема у сфері зайнятості молоді.

Література

1. Закон України “Про об'єднання громадян” від 16 червня 1992 р. № 2460-XII.
2. Молодь України на ринку праці : щоріч. доп. Президентіві України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді (за підсумками 2006 р.) / Є.І. Бородін, М.О. Василенко, В.А. Головенько та ін. – К. : Крамар, 2007. – 200 с.
3. Call for Statements of Interest: Partner Organizations for the implementation of the CIVICUS Civil Society Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.civicus.org/new/media/CSI_Call_for_Statements_of_Interest_2008.doc.